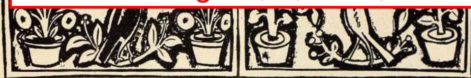
in Boabe de grâu, 3,an IV,1933

UN SAT DIN TRANSILVANIA: DRĂGUŞUL

Drăguşul, a cărui scurtă înfăţişare o facem, pe temeiul monografiei sociologice întreprinsă acolo de Seminarul de Sociologie al profesorului D. Gusti, este un sat dintr'o regiune foarte deosebită a României.

Ţara Oltului, cuprinsă în fâşia de pământ dintre râul Olt şi munţii Făgăraşului, nu este şi nu poate fi socotită deplin ardeleană. «Ardealul» începe de abia dela dealurile din dreapta Oltului şi acolo, «peste Ardeal», nu merg «Oltenii» decât de nevoia arendării de pământ «la Sas». Dar dincoace, de pe stânga Oltului până aproape de poalele munţilor ce se ridică abrupt, satele, înghesuite toate în două şiruri dense, unul chiar pe marginea râului, altul mai lângă munte, sunt pline de oameni cari au stat şi stau în permanentă legătură cu cei din Muntenia. Este de sigur nu numai o urmare a vechii îndeletniciri a oieritului, care strângea pe aceiaşi munţi, sătenii de pe cele două culmi şi pe toţi îi silea să plece la iernat în părţile Dunării întemeind acolo şi sate roiu, cum este de pildă satul roiu al Drăguşului, de lângă Călăraşi, ci mai ales o tradiţie istorică, din vremea când Făgăraşul era sub oblăduirea Domnilor munteni. Trecătorul neatent poate nu-şi dă seama că se află aci într'o regiune de veche cultură românească. Se va mira poate de frumuseţea portului şi de starea ridicată a gospodăriilor. Dar nu le va înţelege. Ţăranii însă păstrează, şi-ţi arată cu mândrie uneori, semnele trecutului. In satul Veneţia, în casa unui gospodar, am văzut astfel lespedea mare de piatră, întoarsă cu faţa la pământ ca să n'o strice ploile şi nici să n'o vadă oricine, căci avea pe ea, săpată în slovă veche, amintirea altor vremi. Ici, colo, Biserici şi Mânăstiri, cum de pildă Mânăstirea Brâncoveanului dela Drăguş, fac însă vie, pentru toată lumea, prezenţa Domnilor munteni.

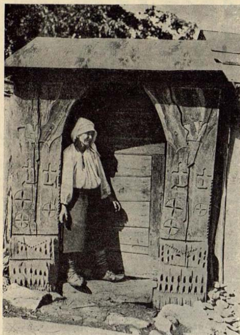
De sigur, pe linia chiar a Oltului, de-alungul drumului care leagă Făgăraşii de Braşov şi Sibii, satele sunt întru câtva influenţate de Saşi. Dar cel de al doilea şir de sate, mai din spre munte, au rămas deplin româneşti, de o românie înstărită care ne face să ne gândim cu îndurerată mândrie la ce ar fi putut să fie şi satele munteneşti, dacă împrejurări mai fericite le-ar fi ajutat. Drăguşul face tocmai parte din acest al doilea lanţ de sate, a căror aşezare, la mijloc între Olt şi munte, merită să fie lămurită.

Agricultura acestui ţinut înţesat de sate, nu este aceea a Vechiului Regat, unde, pe vremuri, pământul fiind destul şi tehnica agrară rudimentară, moina, cultivarea prin desţelenire succesivă a unor petice mari de pământ, era cea mai des folosită. In ţara Oltului, se întrebuinţează un sistem de «tarlale», de «călcături» (înainte vreme, numai două; mai de curând, trei), în care se cultivă prin rotaţie, grâul şi porumbul, azi lăsându-se

Uliţă din Drăguş

un an, o a treia tarla în «ogor ». Tarlalele, la fel de mari, cuprind pământul ca un cerc larg de jur

Poartă din Drăguș

împrejurul satului. Și cum pământurile din chiar apropierea muntelui nu sunt bune de agricultură — nu mai de curând cultivându-se acolo cartofi — tarlalele încep ceva mai jos. Iar seria satelor dela poalele munților este așezată acolo unde apele ce curg în Olt, se întretaie cu linia ideală indicată de centrele sistemului tarlalelor.

Problema aceasta a muncii pământului este de altfel hotărîtoare pentru întreaga viață a Drăgușenilor.

Deși puțini la număr, abia 1453 în totul, greutatea lor cea mare este lipsa locurilor de cultură. De aceea, în satul lor, suprasaturat de populație, față de întinderea mică și sărăcia pământurilor, emigrarea poate prezenta o soluție. Au ajuns casele în Drăguș să se înghesuie unele într'altele. E și sistemul tarlalelor de vină, căci el împiedică creșterea satului peste marginile lui din vechi (harta cadastrală din anul 1860 arată absolut aceleași margini ale « intravilanului », adică ale vetrii satului, care sunt și azi). Casele nu se pot resfira pe câmp, tarlaua trebuind să rămâie nesfârticată. Satul se înghesuie cât poate mai mult, ghemuindu-se în formă de cerc, ca să lase cât mai mult loc liber tarlalelor. Doar o singură mahala, aceea a Grădinarilor, se abate dela regulă și se întinde dincolo de cerc; totuș, nu peste tarla de-a-dreptul, ci printre tarlale, pe drumul care leagă Drăgușul de Sâmbăta de sus. Și atunci când sunt prea mulți în aceeaș casă, când greutățile au ajuns să fie prea mari și gospodăria le e primejduită, Drăgușenii părăsesc satul. Parte pleacă în vechiul regat unde îi îndeamnă, poate, vechi obiceiuri de transhumanță păstorească. Dar majoritatea pleacă, sau mai bine zis pleca, în America. E neînchipuit de mare acest exod. Iată, din socotelile ce s'au făcut, din totalul de 320 de case, 167, adică mai mult de jumătate, sunt gospodării din care cel puțin câte un membru a fost sau este încă în America.

De acolo, se întorc înapoi atunci când au strâns ceva bani și caută a-și salva gospodăria. Dacă noui greutăți se ivesc, pornesc din nou pe acelaș drum, ducând viața paradoxală a emigranților, cari nu se mai pot împăca nici cu viața de acasă, nici cu cea departe de casă, ci aleargă fără răgaz dintr'un loc în altul. Psihologie destul de bine cunoscută, dar care la Drăguș are aspecte deosebite. Pentrucă întoarcerea la Drăguș, pentru un astfel de « american », este întoarcerea într'un centru de viață rurală surprinzător de puternică.

Joc din Drăguș

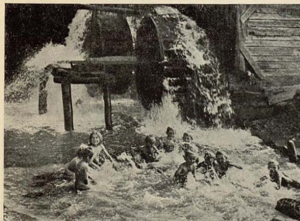
Oameni cari în America ajunseseră conducători de negri în mine, «başi» la fabricile Ford, gangsteri contrabandişti de rachiu, umblând în haine orăşeneşti şi la volanul automobilelor (unii se întorc în sat cu asemenea «motoare»), de îndată ce iau coarnele plugului, se îmbracă iarăş «omeneşte» şi se amestecă printre ceilalţi. Câtva timp îi mai deosebeşti. Ceva în conformaţia gurii, rasă şi strânsă parcă de efort, dau un aspect ciudat acestor ţărani, cari în restul înfăţişării lor nu amintesc nimic orăşenesc. Apoi cele din urmă semne se şterg şi, fără a uita engleza şi dorul de a pleca din nou — sunt iarăş la fel cu ceilalţi: în stare să-ţi cânte autentic frumoasele melodii ale Drăguşului, să vorbească aceeaş limbă curată, să ia parte la viaţa ceremonială a satului, cu tot atâta bună credinţă în păstrarea tradiţiei ca oricare altul care n'a mers în viaţa lui mai departe de Făgăraş. Chiar dacă sunt înstăriţi, idealul lor de viaţă nu e al oraşului, ci e tot un ideal ţărănesc: cel mult caută să se apropie în felul de construcţie a caselor, de ţăranul sas pe care pe vremuri îl avuseseră ca model de jinduit.

Acest fenomen trebue să ne dea de gândit mai ales atunci când ştim cât de dezastruoasă e influenţa orăşenească înalte regiuni. Şi explicaţia nu o putem avea decât în înţelegerea copleşitoarei realităţi care este satul el însuş.

La oraş, fiecare individ poate duce o viaţă individuală. Economic, îşi poate câştiga viaţa de unul singur. Spiritual, poate trăi izolat, intrând în legături cu semenii săi doar prin mijlocul literei scrise, cetite fără glas. Politic, poate refuza participarea sa. Intreaga lui psihologie poate fi aceea a singuratecului. Şi lucrul e atât de adevărat încât până şi «singularizarea» a ajuns o cale prin care cineva poate răzbi, fiind «el însuş», în lupta dintre semenii săi. La sat însă, şi mai ales într'un sat puternic ţărănesc cum e Drăguşul, orice altă viaţă decât cea colectivă e cu neputinţă. Intre familie şi între sat, viaţa fiecăruia în parte este prinsă şi activitatea individuală nu e altceva decât un grad de integrare a puterilor creatoare ale fiecăruia în procesul de creaţie al tutulor alor săi».

Copil din Drăguş

Copii la moară

In Drăguş, de pildă, familia merge până la a cuprinde aproape totalitatea neamului. Sunt acolo vreo câteva neamuri (unele de «boieri», altele de «obagi», de «provinţari», cu vechi rosturi sociale astăzi total dispărute), Tătarii, Fogoroşenii, Rogozarii, Sofonarii, Codrenii (din neamul cărora se trage şi scriitorul Ion Codrea Drăguşanul), Haneşii, Bunerii şi alţii, din cari unii îşi au uliţele ce le poartă numele, locurile precis delimitate în biserică, pe şiruri, cu ierarhie internă ce se moşteneşte într'un foarte ciudat sistem, până şi locuri la cimitir. Unitatea neamului stăpâneşte în timp, fragmentele familiale ca o realitate ce întrece viaţa de aci. Şi când o hotărîre privitoare la un act în legătură cu

acest neam, este de luat, atunci neamul se strânge «în adunare». Când a fost, de pildă, să ni se dea

Copilă din Drăguş

actul cel mare de boierie al neamului Tătarilor, a trebuit mai întâiu ca în zi de Duminecă să se adune toţi Tătarii majori, să li se spună pe îndelete de ce ne trebue actul, să li se mai citească şi tălmăcească odată, să li se dea făgăduinţa că oricând l-ar cere, li se va restitui, pentru ca fiecare din ei să poată spune: «mă învoiesc».

Dar dacă în viaţa de toate zilele acest neam nu este totdeauna o realitate vie, grupul familial restrâns este legat de un nucleu permanent, care este pământul. Pe averea bătrână, heiu de casă şi locuri de câmp, stăpâneşte în devălmăşie un singur grup de oameni, purtând un singur nume. Dacă un neam nu are feciori, ginerile care «intră în zestre», care se «mărită», părăseşte numele său vechiu şi ia, în sistemul onomastic popular al «policrelor», singurul întrebuinţat, numele socrului, adică numele pământului acelui neam. La majoratul copiilor, averea se împarte, fiecare având drept la înzestrare egală, uneori dându-se în lotul de zestre şi o cotă parte din datoriile comune ale gospodăriei. Feciorul cel mai mic «rămâne pe casă», îngrijind de bătrâni şi moştenind toate sarcinile spirituale ale familiei, precum, de pildă, este aceea a rudeniei din năşie; căci a fi naş este a-ţi lua obligaţia ca din generaţie în generaţie, tu şi ai tăi să botezi, să cununi şi să asişti la înmormântare, cu rol ritual, nu de simplu asistent, pe toţi cei din neamul finului şi pe urmaşii lor.

Iar dincolo de relaţiile care leagă astfel generaţiile, gospodăria ea însăş este o realitate de sine stătătoare. Căci Drăguşenii trăind într'un sistem economic de gospodărie casnică închisă, aparţin unui sistem în care un grup de oameni este legat indisolubil de propria lor activitate. Ceea ce cumpără Drăguşenii din târg sau dela «boltă», sunt exclusiv acele lucruri pe care ei singuri nu şi le pot face: sare, gaz, chibrituri, «farbă» pentru vopsirea lânei. Dar încolo este de-adreptul o ruşine ca cineva să nu aibă în gospodăria lui tot ce îi trebue. La câmp, atunci când fiecare poate controla, în ceasul odihnei, ce mănâncă vecinul său, săteanul rău gospodar căruia nu i-a ajuns «slana» porcului crescut în gospodăria sa, se ascunde ruşinat ca să mănânce slana cumpărată. Industria casnică, în plină floare, îndestulează toate nevoile de îmbrăcăminte, astfel că banul ca mijloc de legătură cu o piaţă furnizoare de mărfuri, nu există mai de loc în acest sat al Drăguşului. Dacă nu ar fi plata birurilor care îi obligă să facă culturi speciale (mai ales ovăz într'o parte a celei de a treia tarla), dacă nu ar fi anii cei răi cari îi obligă să facă împrumuturi şi să se înglodeze în datorii, banul nu ar apărea mai

Bătrâne din Drăguş

Transilvănenì de Iser

de loc în viața lor. Dar și așa gospodăria, cu diviziunea muncii pe ani de vârstă și pe sex, reprezintă un atelier care, peste ființa individului, este singura realitate economică.

Apoi, grupele acestea familiale, trăind în gospodăriile lor, care pe vremuri, ne-o arată actele, erau sub supravegherea «oamenilor buni și bătrâni», sunt astăzi organizate pe «vecinătăți», 12 la număr. De sigur, o instituție săsească, dar având față de aceasta deosebiri care indică o tălmăcire nouă, într'un sistem geografic de vecinătate, a unor realități biologice și spirituale, de neam, care acelea sunt arhaice și comune tutulor satelor românești. In aceste vecinătăți, astăzi, se aleg «tați de vecini» cari au grija să aducă ajutorul vecinilor oricui s'ar afla în greutate: fie la săpatul gropii, la moarte, fie la foc, fie la munci comune de interes obștesc.

Deși necunoscute de dreptul nostru public, vecinătățile sunt folosite ca organe intermediare între sat și «comuna administrativă», al cărei rost, din nefericire, este numai de a priveghea interesele pe care le are satul, iar nu sătenii.

Aceeaș «vecinătate» e folosită ca instituție de asigurare mutuală și casă de economie și, mai mult, ca o casă de sfat și de cultură. Pe vecinătăți se adună iarna oamenii de citesc împreună și se sfătuesc, și ele permit consultarea rapidă a obștiei întregi a Drăgușenilor.

Peste aceste vecinătăți, obștia ea însăș are o existență hotărîtoare în viața oamenilor. Agricultura pe tarlale, de care pomenirăm, își are imperativele sale tehnice: ea presupune un plan de muncă sătesc. Nu poate fiecare om să cultive ce vrea și unde vrea. In afară de îndătinatul obiceiu de a roti însămânțările în aceeaș ordine, grâu, porumb, ogor, în afară de conștiința unui drept al obștiei la aplicarea unei «sile a pământului», sunt și

Buzduganul de grâu

precise nevoi pe care le poate orișice Drăgușan simți: pământul rămas în ogor, îndată după culesul roadelor, se face islaz de vite, devălmaș. De aceea ritmul muncilor agrare este colectiv: oricine s'ar abate dela regulă și ar întârzia culesul, ar risca să-și vadă roadele mâncate de vite. Obștia, deci, după laolaltă sfătuire, hotărăște ziua în care trebuie să înceapă aratul, însămânțarea și mai ales culesul. Bătând din tobă, vestitorul ei merge pe ulițele Drăgușului, din vecinătate în vecinătate, strigând ziua în care, de pildă, «Hotarul din Sus se lasă islaz».

Clacă de coasă pentru preot

Aspectul câmpului drăgușan în zi de muncă, mai ales primăvara la arat, când poți cuprinde cu ochii mari întinderi de pământ, este de aceea fermecător. Mișună câmpul de furnicarul oamenilor, tineri, bătrâni și copii, toți îmbrăcați în haine albe, curate, toți încălțați în opinci, toți cu pluguri bune, trase de bivoli, de acele «drugane» care sunt temei al gospodăriei din acele locuri. Și cum loturile oamenilor sunt mici, — din pricină că sistemul acesta al tarlalelor pretinde ca fiecare obștean să aibă pământ în toate tarlalele, și în aceeaș tarla în mai multe locuri, ca să aibă parte egală

din tot pământul, și bun și rău, și pentru ca o grindină căzută într'o parte a hotarului să izbească, de-opotrivă pe toți, dar mai puțin pe fiecare în parte, — când ies la muncă, plugarii lucrează unii lângă alții de-a-valma aproape, ajutându-se și îndemnându-se, ca la clacă.

Uneori se face și clacă adevărată, pentru preot. Se adună de cu ziuă la el acasă, iau masa și apoi flăcăi și fete pleacă cu lăutari, de «strâng grâul popii». Nu este numai o răsplătire în muncă a părintelui, ci o întreagă ceremonie magică, de străveche origină, în scop de a sili câmpurile la roadă bogată. La sfârșit, în sunetul cântecului «Dealul Mohului, umbra spicului...» se face un buzdugan de grâu, în formă de cruce, pe care apoi, jucându-l, cu lăutari, îl aduc în sat. Din buzduganul acela vor lua apoi miresele de peste an, grâu de pus în beteală, ca să fie și ele rodnice.

Nuntă în biserica din Drăguș

De asemeni și alte munci sunt prilejuri de clacă, cum, de pildă, claca de tors a femeilor, în serile de iarnă, în locuri de întâlnire unde viața sufletească a fiecăruia se amestecă și se simte solidară cu a celorlalți, mângâiați de aceeaș literatură vorbită și cântată.

Poate că nimic nu ne face să înțelegem mai adânc natura acestei vieți colective decât laturea sa artistică. Noi, orășenii, avem desigur o artă foarte înaltă. Dar ea e dată pe mâna unor profesioniști, cari furnizează opere publicului consumator. In forme închegate definitiv, în tipar, ele se păstrează până în clipa când cineva dorește întâmplător să ia din bibliotecă o carte ca să citească. La țară însă, toți oamenii trăesc într'o permanentă atmosferă de creație artistică. Arta nu e pentru țăran o ocupație lăturalnică, deosebită de cea a vieții, ci arta e o formă firească în care trăesc viața. Dela botez, la dragoste, la nuntă, până la moarte, nu e împrejurare pe care săteanul să o poată trăi altfel. Nu numai «nunta fără de lăutari» nu este nuntă, dar nici înmormântarea fără de bocet nu e înmormântare. Și la Drăguș nu se pomenește profesionist al muzicei, pentru faptele esențiale ale omului. De sigur la horă, un «clanaretist» le va cânta, ca să poată ei juca și mustra. Dar la nuntă, la «îmbrăcatul miresei», fetele, toate prietenele ei, sunt îndatorate să-i cânte: «taci, mireasă, nu mai plânge...». Flăcăii sunt aceia cari, mergând în lanț de oameni, spun strigăturile, atunci când duc, în drumuri rituale, pe mire la nun, la mireasă sau pe nuni la socri. Iar la masa mare de după cununie, toți cei cari ospătează, și sunt întotdeauna mai jumătate satul, trebue să cânte: «Ia-ți, mireasă, ziua bună, dela tată, dela mumă, dela frați, dela surori, dela grădina cu flori». Și asemeni la moarte, când trebue să faci mortului tot ce i se cuvine, — dacă e tânăr, până și simulacrul nunții sale cu bradul, — bocetul trebue să-l spuie rudele, și trebue să-l spue și femeile străine, la anumite prilejuri din ritual, după o melodie care este a satului întreg.

Până și omul izolat, când cântă «pe deal» este încă integrat în opera aceasta de creație artistică colectivă. Căci în toată această artă, individul este în acelaș timp totul și mai nimic. Atâta literatură populară există, câtă țin minte sătenii. Ei înșiși păstrători ai întregii tradiții literare, ei înșiși executanți, sunt în acelaș timp ei înșiși creatori. Rămâi uimit când vezi numărul uluitor de versuri pe care le poate ști un sătean. Dela o singură bocitoare s'au putut culege în Drăguș peste 2500 de versuri! Dar în acelaș timp rămâi uimit să vezi felul în care aceste versuri tradiționale sunt veșnic schimbate, după dorul fiecăruia și împrejurările de fapt. Surprinzi câteodată improvizări pe care le poți determina precis ca atare, de pildă, atunci când vorbesc despre tine, străinul care ai pătruns în casa lor, în versuri de autentică factură țărănească. Și adăogăm că frumusețea lor nu are de multe ori nimic de invidiat, ci dimpotrivă, frumuseților literare culte, pentru ca să arătăm cât de cu totul altceva este viața aceasta a satului față de stereotipa noastră viață orășenească.

Acelaș lucru se întâmplă de altfel nu numai în literatura și muzica Drăgușenilor, ci și în toate celelalte domenii ale artei. Costumul, minunatul costum, cum nu se mai află nicăieri, nici măcar în ținutul acesta al Țării Oltului (poate doar la Arpașul de sus; dar totuș nu ca la Drăguș) are și el aceleași trăsături fundamentale. E un port al tutulora, făcut de fiecare în parte. Il poartă bărbații ca și copiii — cei sănătoși și mulți ai Drăgușului —

îmbrăcaţi ca nişte miniaturi de oameni mari. Il poartă şi fetele, cu părul tuns şi pălărie mică, îl poartă şi bătrânele cu pomeselnic în cap: la toţi aceeaş ţesătură albă de in, în care se întretaie roşul negrul, în desene nesfârşit variate ale aceloraşi teme.

Iar casele sunt şi ele împodobite în chip deosebit, cu nenumărate lăicere, chindeie, păretare, mese şi cu blidare pe pereţi, în care se atârnă oalele smălţuite, cumpărate prin schimb în natură dela meşteri săteşti sau primite pomană de către acei cari «şi-au pus masa », adică au făcut, pentru ei şi pentru părinţii lor, ceremonia întăririi gospodăreşti a căsătoriei şi pentru «ceia lume ».

Această grijă de cele spirituale în legătură cu viaţa de apoi este iarăş de un caracter pe care nu-l putem înţelege uşor. Pentru noi, orăşenii, problema religioasă e întotdeauna o problemă de salvare personală, chiar dacă am dori-o altfel. Pe când sătenii — şi Drăguşenii cu deosebire, — nu sunt încă despărţiţi de obştia lor. Şi nici măcar despărţirea, din massa mare a ortodoxilor, a grupului care s'a unit cu biserica dela Roma, nu a spart nimic fundamental în viaţa religioasă a obştiei. Intre uniţi şi ortodoxi, absolut niciun soiu de deosebire nu se poate face. Aceleaşi obiceiuri le au, aceleaşi credinţe, aceleaşi rugăciuni şi preoţii înşişi fac slujba după aceleaşi obiceiuri. « Unirea » fiind, pentru ţărani, simplă problemă de administraţie, exterioară sentimentului religios, aceasta face ca trecerile dela un cult la altul să aibă loc necontenit, fără de criză sufletească, după cele câteva avantagii pe care le acordă când Sibiul când Blajul, în alergarea lor după un prozelitism spărgător al unităţii neamului.

Şi mult dincolo de ceea ce poate da biserica, viaţa religioasă a Drăguşenilor are un larg câmp de înflorire, în toate gesturile şi ceremoniile vieţii. Fără îndoială calea pe care o alege această nevoie de o viaţă dincolo de cele pământeşti, în toate actele vieţii pământeşti, nu este întotdeauna strict religioasă. Magia, amestecul cu rosturi stăpânitoare în desfăşurarea firească a evenimentelor, prin anumite mijloace tehnice, este foarte răspândită în Drăguş. Unele din ele au căpătat îngăduirea bisericii şi şi-au pierdut caracterul lor iniţial. Aşa, de pildă, este şi cazul clăcii la preot de care mai vorbirăm. Tot aşa e şi credinţa în puterile minunate de vindecare ale izvorului dela Biserica Brâncoveanului. In Vinerea Isvorului Tămăduirii — cu atât mai mult anul acesta când s'a făcut de către Mitropolitul Ardealului, sfinţirea din nou a mânăstirii restaurate — sosesc, cu zile întregi înainte, pâlcuri de săteni şi se duc, trecând prin Drăguş, la munte. Beau acolo din apa acelui isvor, şi se spală cu ea pe faţă, lăsând cârpa udă cu care s'au spălat, atârnată în pomii din jurul fântânii.

Dar alte ceremonii îşi au un drum alături de cele ale bisericii şi îşi păstrează valoare chiar şi fără de ajutorul Bisericii. Iată astfel, nunta chiamă satul întreg să asiste şi să contribue la oficializarea unei noui căsnicii. Sunt pentru aceasta procedee sociale speciale, gesturi colective care trebuesc să fie făcute şi care nu pot fi înlocuite prin binecuvântarea bisericii. Dacă perechea nou căsătorită nu are bani pentru a face nunta cea mare, cu zilele ei întregi de ospeţe, atunci nu mai trec nici pe la popă, nici

Sub pomul tămăduirii

pe la ofiţerul stării civile. Insă absolut obligatoriu pentru ca noua căsătorie să nu fie rău văzută de săteni este să se facă totuş o « nuntă mică », o « nuntă de noapte », care nu mai are nimic religios în ea.

Deasemeni la moarte, ritul bocirii merge alături de ceremonia religioasă, popa cu trebile lui, bocitoarele cu ale lor. Şi grija de a face tot ce se cuvine mortului este în acelaş timp grija de a îndeplini tot ceea ce trebue pentru ca mortul «să nu se facă urât » şi să nu devie « lucru slab », primejdie pentru satul său întreg. Participă deci la această ceremonie mortuară, extrem de bogată în amănuntele ei, nu numai «ai mortului », ci şi vecinele şi toţi oamenii cari «fac bine ».

Toate acestea nu înseamnă că traiul acestor ţărani nu sufere şi el, de câtva timp încoace, o influenţă din ce în ce mai simţită a oraşului şi a pieţei de schimb de mărfuri. Lăsaţi fără nicio priveghere adevărată a nevoilor lor mărunte, pe care prea puţin le cunosc, transformarea aceasta fatală spre o altă viaţă, capătă uneori aspecte displăcute, care s'ar fi putut evita. Să ne gândim, de pildă, la ce înseamnă, pentru o acţiune de ridicare a gospodăriei ţărăneşti, faptul că astăzi încă, agricultura lor poartă un caracter colectiv

sătesc. Pentru orişice încercare de raţionalizare a culturii câmpurilor, faptul că există această veche deprindere de muncă în comun, faptul că astăzi încă, ţăranii continuă cu «tovărăşiile lor de plug» şi mai le adaogă cu «tovărăşii de maşini de treerat», este de o importanţă deosebită. S'ar putea, păstrându-se ce este bun în viaţa sătească, ce este viaţă a obştiei, solidară în toate aspectele sale, să se găsească pe aci drumul unei ţărănii încă mai ridicate. Din nenorocire, Drăguşul îşi pierde din ce în ce mai mult toate vechile sale aşezăminte şi nimic altceva nu se aşează, în schimb, decât certuri şi fărâmiţare.

Dar, chiar aşa fiind, nu de faptul acesta ne putem mira, ci dimpotrivă, de acela că a mai putut rămâne, până în aceste vremi târzii, o viaţă ţărănească atât de puternică, atât de creatoare şi care până în momentul de faţă a ştiut să facă faţă tutulor schimbărilor mari din jurul său, păstrându-se ca sat ţărănesc pur, ridicându-se însă din ce în ce pe scara valorilor omeneşti. Şi de aceea, pentru toţi cei cari mai cunosc şi alte sate şi cari sunt îngrijoraţi de problema pe care ele le ridică şi care nu este destul de luată în seamă, Drăguşul este nu numai un sat cu care ne putem mândri, dar şi unul care ne poate da nădejdi.

Fot
Institutul Social Român

La mânăstirea Brâncov